

Asia C-305/23 [Bacigán]¹**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan nojalla esitetyn ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

15.5.2023

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Juzgado de lo Mercantil nro 10 de Barcelona (Espanja)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

2.5.2023

Kantaja:

Agencia Estatal de la Administración Tributaria

Vastaaja:

S.E.I.

Pääasian kohde

Konkurssimenettely – Konkurssissa olevan velallisen (vastaajana tässä asiassa) hakemus siitä, että hänet vapautettaisiin maksamattoman velan suorittamisesta – Tilanne, jossa yksi velkojista (kantajana tässä asiassa) on vastustanut tällaista vapautusta – Vastustuksen perustelut: velalliselle on määrätty hallinnollinen seuraamus hyvin vakavasta verorikkomuksesta ennen kuin tämä on hakenut vapautusta

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeudellinen perusta

Tulkintaa koskeva ennakkoratkaisupyyntö – SEUT 267 artikla – Kansallisten säännösten yhteensopivuus direktiivin 2019/1023 kanssa – Direktiivin 2019/1023 1 artiklan 4 kohta ja 23 artiklan 1 ja 2 kohta – Jäsenvaltioiden mahdollisuus laajentaa veloista vapauttamista koskevia menettelyjä koskemaan maksukyvyttömiä luonnollisia henkilöitä, jotka eivät ole yrittäjiä – Vapautusta

¹ Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa oikeudenkäynnin minkään asianosaisten todellista nimeä.

koskevan oikeuden ulottuvuus ja siitä tehtävät poikkeukset – Epärehellisen toiminnan käsite

Ennakkoratkaisukysymykset

1. Jos kansallinen lainsäätäjä päättää laajentaa niiden menettelyjen soveltamisalaa, joista säädetään maksukyvyttömiä yrittäjien velkojen vapauttamiseksi, koskemaan maksukyvyttömiä luonnollisia henkilöitä, jotka eivät ole yrittäjiä, kuten säädetään 20.6.2019 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2019/1023 1 artiklan 2 kohdassa, onko sitä koskeva sääntely välttämättä mukautettava direktiivin III osaston säännöksiin?

Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi,

2. sisältääkö 20.6.2019 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2019/1023 23 artiklan 1 kohdan mukaisen epärehellisen toiminnan käsitteen soveltamisala velallisen huolimattoman tai varomattoman toiminnan, joka on velan syntymisen syynä?

Jos tähän toiseen kysymykseen vastataan kieltävästi,

3. muodostavatko 20.6.2019 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 23 artiklan 2 kohdan a–f alakohdan tapaukset tyhjentävän luettelon tarkkaan määritellyistä ja perustelluista olosuhteista vai voivatko valtiot ottaa käyttöön muita tarkkaan määriteltyjä ja perusteltuja olosuhteita?

Jos kolmanteen kysymykseen vastattaisiin, että valtiot voivat ottaa käyttöön muita tarkkaan määriteltyjä ja perusteltuja olosuhteita, jotka poikkeavat tapauksista, jotka on otettu 20.6.2019 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2019/1023 23 artiklan 2 kohdan a–f alakohtaan,

4. onko valtion käyttöön ottamat uudet tarkkaan määritellyt olosuhteet joka tapauksessa perusteltava epärehellisellä tai vilpillisestä mielestä johtuvalla toiminnalla?

Jos [kolmanteen ja neljänteen] kysymykseen vastataan, että valtiot eivät voi ottaa käyttöön muita olosuhteita kuin ne, jotka luetellaan 20.6.2019 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2019/1023 23 artiklan 2 kohdan a–f alakohdassa, tai että jos otetaan käyttöön muita erilaisia tarkkaan määriteltyjä menettelytapoja, ne on perusteltava velallisen epärehellinen tai vilpillisestä mielestä johtuvalla toiminnalla,

5. merkitseekö direktiivin 23 artiklan mukainen tulkinta sitä, että on jätettävä soveltamatta konkurssilain konsolidoidun tekstin 487 §:n 1 momentin 2 kohdan kaltaista säännöstä, kun havaitaan, että hyvin vakava verorikkomus merkitsee velallisen toimintaa, joka ei ole epärehellistä eikä vilpillisestä mielestä johtuvaa?

Unionin oikeussäännöt, joihin viitataan

Ennaltaehkäiseviä uudelleenjärjestelyjä koskevista puitteista, veloista vapauttamisesta ja elinkeinotoiminnan harjoittamiskiellosta sekä toimenpiteistä uudelleenjärjestelyä, maksukyvyttömyyttä ja veloista vapauttamista koskevien menettelyjen tehostamiseksi ja direktiivin (EU) 2017/1132 muuttamisesta 20.6.2019 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1023:

1 artiklan 1 kohta, 2 kohdan h alakohta ja 4 kohta

23 artikla

Kansalliset oikeussäännöt, joihin viitataan

Konkurssilain konsolidoidun tekstin hyväksymisestä 5.5.2020 annettu kuninkaan asetus 1/2020 (Real Decreto-Legislativo 1/2020, de 5 de mayo, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal), sellaisena kuin kyseinen asetus on muutettuna uudistetun konkurssilain muuttamisesta 5.9.2022 annetulla lailla 16/2022 (Ley 16/2022, de 5 de septiembre, de reforma del texto refundido de la Ley Concursal) 20.6.2019 annetun direktiivin 2019/1023 täytäntöön panemiseksi:

486 §

487 §:n 1 momentin 2 kohta

17.12.2003 annettu yleinen verolaki 58/2003 (Ley 58/2003, de 17 de diciembre, General Tributaria):

191 §:n 1 ja 4 kohta

Lyhyt esitys tosiseikoista ja pääasian oikeudenkäynnistä

- 1 S.E.I. – joka on vastaajana pääasian oikeudenkäynnissä ja konkurssissa oleva velallinen konkurssimenettelyssä – avasi heinäkuussa 2016 yksityisyrittäjänä myymälän, jossa oli tarkoituksena harjoittaa leivän, leipomotuotteiden ja leivonnaisten vähittäiskauppaa. Ensimmäisen vuoden aikana hän kykeni kattamaan elinkeinotoimintansa kustannukset. Toisesta vuodesta lähtien toiminta alkoi kuitenkin supistua, ja sen myötä syntyi tarve turvautua pienluottoihin, jotta hän kykenisi huolehtimaan kaikista liiketoimintaan liittyvistä kustannuksista, kunnes tilanne kehittyi kestäättömäksi, mikä pakotti hänet sulkemaan myymälän lokakuussa 2018, ja useat velat jäivät hoitamatta. Sen jälkeen kun S.E.I. oli lopettanut elinkeinotoimintansa, hän työskenteli ulkopuolisen palveluksessa työntekijänä kahdessa yrityksessä ja jäi myöhemmin työttömäksi.
- 2 Jouduttuaan maksukyvyttömäksi S.E.I. pyrki tekemään sopimuksen velkojen maksamisesta tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä konkurssiasioiden sovittelijan avustuksella. Tällaiseen sopimukseen ei kyetty pääsemään, mistä

syystä kyseinen konkurssi asioiden sovittelija esitti 19.6.2020 konkurssihakemuksen velallisen eli S.E.I:n osalta. S.E.I:n velkojen kokonaismäärä oli 143 021,35 euroa.

- 3 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin antoi 8.7.2020 määräyksen, jolla konkurssivelallinen julistettiin konkurssiin.
- 4 Konkurssipesän selvittäjä (kauppayhtiö RCD CONCURSAL, S. L.P.) esitti 13.7.2022 likvidaatiota ja pesänselvitystä koskeneen lopullisen kertomuksen, jossa se vaati konkurssimenettelyn päättämistä. Kyseinen ilmoitus toimitettiin muille osapuolille 21.9.2022.
- 5 Konkurssivelallinen haki 18.10.2022 väliaikaista vapautusta veloista, joita hän ei kyennyt maksamaan takaisin omaisuuden likvidaation kautta, ja viittasi seuraaviin velkoihin:

[VELKOJA]	VELKA	MÄÄRÄ, JONKA OSALTA EI OLE MYÖNNETTY VAPAUTUSTA
FOGASA	6 701,99 euroa	850,00 euroa
N. C. P.	4 597,77 euroa	0,00 euroa
A.E.A.T.	9 254,65 euroa	2 127,32 euroa
DIPUTACIÓN DE BARCELONA	374,35 euroa	0,00 euroa
T.G.S.S.	21 802,60 euroa	10 901,30 euroa
AGM ABOGADOS	3 750,00 euroa	0,00 euroa
AIGÜES DE MANRESA	189,95 euroa	0,00 euroa
CAIXABANK S. A.,	5 135,37 euroa	0,00 euroa
CCPP C/ COLL BAIX 34	350,00 euroa	0,00 euroa
DIR MARAGALL	85,00 euroa	0,00 euroa
ENDESA ENERGIA S. A.,	3 184,14 euroa	0,00 euroa
FECSA ENDESA (KAASUN TOIMITTAJA)	159,75 euroa	0,00 euroa
GRUPO ORANGE ESPAÑA	423,38 euroa	0,00 euroa
NATURGY ENERGY GROUP	252,49 euroa	0,00 euroa
PRA IBERIA S. L., (AIEMMIN WIZINK BANK)	1 365,55 euroa	0,00 euroa

57 626,99
euroa **13 878,62 euroa**

Hän esitti niin ikään maksusuunnitelman, joka koski konkurssipesän velkoja ja etuoikeutettavia saatavia, joiden hän katsoi olevan mahdottomia vapautuksen kohteita.

- 6 Agencia Estatal de Administración Tributaria (A.E.A.T.) esitti 18.1.2022 – konkurssilain konsolidoidun tekstin hyväksymisestä 5.5.2020 annetun kuninkaan asetuksen 1/2020 (Real Decreto-Legislativo 1/2020, de 5 de mayo, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal), sellaisena kuin kyseinen asetus on muutettuna 5.9.2022 annetulla lailla 16/2022, 487 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla – kirjelmän, jossa se vastusti vapauttamista maksamattomien velkojen osalta. Seikka, joka selittää A.E.A.T:n vastustuksen, on seuraava: A.E.A.T. oli aikaisemmin, konkreettisesti 20.4.2020, määrännyt S.E.I:lle seuraamukseksi 504,99 euron suuruisen sakon sillä perusteella, että tämä ei ollut maksanut määräajassa vuonna 2018 veronpidätystä, joka S.E.I. oli velvollinen tekemään vuokrahinnasta, jonka S.E.I. itse maksoi liikehuoneiston vuokraamisesta. A.E.A.T. katsoi yleisen verolain 58/2003 191 §:n 4 momentin nojalla, että tämän veronpidätysvelvollisuuden laiminlyönti oli hyvin vakava verorikkomus, koska A.E.A.T. havaitsi S.E.I:n toiminnasta puuttuvan huolellisuutta, jota on vaadittava verovelvollisilta niiden täydyttäessä verovelvollisuuksiaan.
- 7 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin hyväksyi A.E.A.T:n vastustuksen perusteella 24.11.2022 tehdyllä päätöksellä konkurssimenettelyn liitännäismenettelyn aloittamisen sekä antoi asiakirjat tiedoksi konkurssivelalliselle ja konkurssipesän hallinnolle, jotta nämä voisivat esittää niistä lausumansa.
- 8 Konkurssivelallinen ja konkurssipesän hallinto esittivät 16.12.2022 kirjelmänsä, joissa ne riitauttivat A.E.A.T:n vastustuksen vapauttamista koskevalle hakemukselle.
- 9 Koska yksikään osapuolista ei esittänyt mitään muita kuin menettelyyn liittyneistä asiakirjoista ilmeneviä todisteita, asian selvitysvaihe todettiin 9.1.2023 päättyneeksi ja asia valmiiksi tuomion antamista varten.
- 10 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin ilmoitti 16.3.2023 tekemällään päätöksellä osapuolille mahdollisuudesta esittää ennakkoratkaisupyynnö Euroopan unionin tuomioistuimelle, jotta unionin tuomioistuimelle voitaisiin esittää kaksi kysymystä siitä, onko kansallisen lainsäädännön mukainen vapautusta koskeva järjestelmä direktiivissä 2019/1023 vahvistetun järjestelmän mukainen.
- 11 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin muotoilee ennakkoratkaisukysymykset ja laajentaa niitä niiden lausumien perusteella, jotka kantaja on esittänyt mahdollisuudesta esittää ennakkoratkaisupyynnö, erityisesti sen argumentin

perusteella, joka koskee direktiivin 2019/2013 23 artiklassa olevan käsitteen ”epärehellinen” tulkintaa.

Pääasian asianosaisten keskeiset perustelut

- 12 A.E.A.T. vastustaa vapautuksen myöntämistä maksamattomien velkojen osalta edellä esitetyin perusteluin. Konkurssivelallinen ja konkurssipesän hallinto ovat riitauttaneet sen, että A.E.A.T. on vastustanut vapautusta koskevaa hakemusta.

Lyhyt yhteenveto ennakkoratkaisupyyntöön perusteluista

- 13 Direktiivin 2019/1023 1 artiklan 2 kohdassa rajataan säännöksen henkilöllinen soveltamisala siten, että direktiiviä ei sovelleta saman artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin menettelyihin silloin, kun ne koskevat velallisia, jotka ovat luonnollisia henkilöitä, jotka eivät ole yrittäjiä (ks. direktiivin 1 artiklan 2 kohdan h alakohta). Direktiivin 1 artiklan 4 kohdassa kuitenkin todetaan, että jäsenvaltiot voivat ulottaa menettelyjen, joiden avulla maksukyvyttömät yrittäjät voivat vapautua veloista, soveltamisen koskemaan maksukyvyttömiä luonnollisia henkilöitä, jotka eivät ole yrittäjiä.
- 14 Nyt käsiteltävän konkurssivelallisen tapauksessa sekä hakemuksessa, jolla pyritään sopimaan velkojen maksamisesta tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä, että konkurssihakemuksessa selitetään, että hän ei ole yrittäjä.
- 15 Tästä syystä ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen mielestä ensimmäinen epäselvyys liittyy siihen, onko kansallisen lainsäätäjän, joka päättää laajentaa vapautusta koskevan järjestelmän henkilöllistä soveltamisalaa luonnollisiin henkilöihin, jotka eivät ole yrittäjiä, niin ikään mukautettava järjestelmänsä direktiivin säännöksiin, joilla säädetään maksukyvyttömiä yrittäjien ottamien lainojen vapauttamisesta.
- 16 Vastaavasti vallitsee epävarmuutta siitä, onko direktiivin 1 artiklan 4 kohdassa käytettyä lainsäädäntötekniikkaa tulkittava vähimmäistason yhdenmukaistamisdirektiiviksi siinä mielessä, että unionin lainsäätävä sääntelee yrittäjien velkojen vapauttamista koskevia mekanismeja ja että valtiot voivat vahvistaa muita edellytyksiä, jotka ovat rajoittavampia kyseisiin mekanismeihin nähden, vai onko tässä tapauksessa käytetty lainsäädäntötekniikka tekniikkaa, jolla lainsäädännön yhdenmukaistamista koskevaa vaihtoehtoa laajennetaan siten, että valtioille annetaan mahdollisuus laajentaa vapautusta koskevaa yhdenmukaistettua mekanismeja koskemaan muitakin kuin yrittäjiä.
- 17 Jos siis direktiivin tarkoituksena on kansallisen lainsäädännön yhdenmukaistaminen yrittäjien velkojen vapauttamisen osalta ja direktiivi sisältää myös sen mahdollisuuden, että valtiot voivat mahdollisesti laajentaa vapautusta koskevien mekanismien soveltamisalaa koskemaan muitakin kuin yrittäjiä, onko silloin katsottava, että jos valtio päättää säännellä vapautusta koskevia

mekanismeja muiden kuin yrittäjien osalta, onko sen käytettävä täytäntöönpanosäännöstä, joka on direktiivin III osaston säännösten (20–24 artikla) mukainen, jotta myös direktiivin mahdollinen soveltamisalan laajennus on yhdenmukaistettu?

- 18 Jos tähän ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, esitetään seuraava kysymys, joka koskee direktiivin 23 artiklan mukaisen epärehellisen toiminnan käsitteen tulkintaa ja laajuutta sekä kansallisen lainsäädännön mukauttamista direktiivin säännöksiin vapautuksesta tehtävien poikkeuksien osalta.
- 19 Siltä osin kuin direktiivin 23 artiklassa viitataan olosuhteisiin, jotka voivat edellyttää vapautuksen epäämistä, siinä esitetään kaksi tapausten ryhmää:
1. Kun maksukyvytön yrittäjä on toiminut kansallisen lainsäädännön mukaan epärehellisesti tai vilpillisessä mielessä velkoihin nähden velanottohetkellä, maksukyvyttömyysmenettelyn aikana tai velan maksun yhteydessä, tämän rajoittamatta todistustaakka koskevien kansallisten oikeussääntöjen noudattamista.
 2. Unionin oikeussäännön mukaan tietyissä tarkoin määritellyissä olosuhteissa, ja silloin kun tällaiset poikkeukset ovat asianmukaisesti perusteltuja, ”*esimerkiksi kun*” – ja vahvistetaan tämän jälkeen kuusi tapausta, jotka ilmenevät a–f alakohdasta.
- 20 Yleisen verolain 58/2003 191 §:n 4 momentissa säädetään kahdentyyppisistä menettelytavoista, joita voidaan pitää hyvin vakavana verorikkomuksena. Säännöksessä erotetaan siten toisistaan kaksi eri kohtaa:
1. Rikkomus on hyvin vakava, kun on käytetty petollisia keinoja.
 2. Rikkomus on niin ikään hyvin vakava, vaikka petollisia keinoja ei olisi käytetty, kun on jätetty tilittämättä määriä, jotka on pidätetty tai jotka olisi pitänyt pidättää, taikka veroennakkoja, jos tehty mutta tilittämättä jätetyt pidätykset sekä vähennetyt mutta tilittämättä jätetyt veroennakot muodostavat yli 50 prosenttia seuraamuksen perusteen määrästä.
- 21 A.E.A.T. katsoo seuraamuksen määräämistä koskevassa päätöksessä konkurssivelallisen syyllistyneen erittäin vakavaan verorikkomukseen, sillä se havaitsee, että konkurssivelallisen toiminnasta ”*puuttuu huolellisuus, jota verovelvolliselta voidaan vaatia, kun tämä täyttää verovelvoitteensa, ja joka, jos hän olisi noudattanut sitä, olisi johtanut siihen, että hän olisi tunnustanut verovelkansa määrääjässä asianmukaisesti suorittamalla verot oma-aloitteisesti*”.
- 22 Nyt käsiteltävässä asiassa konkurssivelallinen on laiminlyönyt pidätettyjen määrien tilittämisen, koska hän ei ole osoittanut huolellisuutta, jota verovelvolliselta odotettaisiin, kun hän täyttää verovelvoitteensa, ilman että olisi havaittu hänen käyttäneen petollisia keinoja.

- 23 Näissä olosuhteissa ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin on epävarma seuraavista seikoista: sisältääkö direktiivin 23 artiklan mukaisen epärehellisen toiminnan käsitteen soveltamisala velallisen huolimattoman tai varomattoman toiminnan, joka on velan syntymisen perusteena?
- 24 Jos tähän toiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, seuraava kysymys, jonka ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin esittää, liittyy direktiivin 23 artiklan 2 kohdan seuraavan ilmaisun ulottuvuuteen: ”*tietyissä tarkkaan määritellyissä olosuhteissa ja silloin kun tällaiset poikkeukset ovat asianmukaisesti perusteltuja, esimerkiksi kun*”.
- 25 Ovatko direktiivin 23 artiklan 2 kohdan a–f alakohdassa luetellut tapaukset tyhjentävä luettelo tarkkaan määritellyistä ja perustelluista olosuhteista vai voivatko valtiot ottaa käyttöön muita tarkkaan määriteltyjä ja perusteltuja olosuhteita?
- 26 Jos tähän [kolmanteen] kysymykseen vastattaisiin, että valtiot voivat ottaa käyttöön muita tarkkaan määriteltyjä ja perusteltuja olosuhteita, joiden täytyessä evätään vapauttaminen veloista tai rajoitetaan sitä, onko valtion määrittelemien olosuhteiden käyttöönoton perustelujen joka tapauksessa koskettava epärehellistä tai vilpillisestä menettelystä johtuvaa toimintaa?
- 27 Mahdollisuus ottaa tai olla ottamatta käyttöön muita kuin direktiivin 23 artiklan 2 kohdan a–f alakohdassa lueteltuja olosuhteita olisi hyväksyttävä peruste sille, että kansallisessa lainsäädännössä voitaisiin ottaa huomioon hyvin vakavista verorikkomuksista määrätyt seuraamukset.
- 28 Jos [kolmanteen ja neljänteen] kysymykseen vastattaisiin, että valtiot eivät voi ottaa käyttöön muita kuin direktiivin 23 artiklan 2 kohdan a – f alakohdassa lueteltuja olosuhteita tai että jos ne ottaisivat käyttöön muita erilaisia hyvin määriteltyjä menettelytapoja, niiden olisi perusteltava tätä velallisen epärehellisellä toiminnalla tai vilpillisellä mielellä, siinä tapauksessa ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin esittää viidennen kysymyksen, joka liittyy konkurssilain konsolidoidun tekstin, sellaisena kuin kyseinen laki on muutettuna lailla 16/2022, 487 §:n 1 momentin 2 kohdan asianmukaisuuteen. Kyseisen säännöksen mukaan *vapautusta maksamattomista veloista ei voi saada velallinen, jolle on 10 vuoden aikana ennen vapautusta koskevan hakemuksen esittämistä määrätty lopullisella hallintopäätöksellä seuraamus hyvin vakavista verorikkomuksista, ellei asianomainen ole vapautusta koskevan hakemuksen esittämispäivään mennessä täyttänyt kyseisestä rikoksesta johtuvaa velvoitettaan täysimääräisesti.*
- 29 Koska kyseisessä säännöksessä ei tehdä mitään eroa hyvin vakavan verorikkomuksen luonteen suhteen, se on joka tapauksessa automaattisesti este vapautukselle, ilman että otettaisiin huomioon sitä, onko hyvin vakavan verorikkomuksen syynä velallisen epärehellistä tai vilpittömästä mielestä johtuva toiminta. Koska erilaisia menettelytapoja ei ole erotettu toisistaan, syntyy

epävarmuutta siitä, merkitseekö direktiivin 23 artiklan mukainen tulkinta sitä, että on jätettävä soveltamatta konkurssilain konsolidoidun tekstin 487 §:n 1 momentin 2 kohdan kaltaista säännöstä, jos havaitaan, että hyvin vakavan verorikkomuksen syynä oleva velallisen toiminta ei ole epärehellistä eikä johdu vilpillisestä mielestä?

TYÖASIAKIRJA